

הקצה

כשהבית נשרף, השאלה "האם אתה ציוני" כבר לא רלוונטית

השמאל הישראלי נגרר מחדש לשאלת הציונות, אך משמעות השאלה כבר השתנתה לחלוטין

לעקוב

עופרה רודנר

13 במאי 2026

1

האם אתה ציוני? בשנים האחרונות השאלה הזאת הפכה למעין בוחן פתע פופולרי בתנועת הווק הפרו־פלסטינית במערב, והיא נשאלת שוב ושוב בקמפוסים וברשתות החברתיות. לכן גם השמאל הישראלי מצא את עצמו חוזר ומתענה בה.

מן הסתם לנו הישראלים, ובפרט למיעוט שבצד השמאלי, זוהי לא שאלה חדשה — לאורך השנים היא ניקרה בנו. לעתים היא נשאלה גם מהצד הימני הישראלי, כבוחן פתע בפטריוטיות. ובעיניי, כאזרחית ישראלית חסרת אזרחות זרה, היא תמיד היתה תפלה. לא כי היא משעממת, אלא מפני שהיא תיאורטית מדי.

האמת המרה היא שאי אפשר להחזיר את הגלגל לאחור — החלום הציוני על מדינה כבר הוגשם בדרך לא־דרך. שאר החלומות שלא הוגשמו, כמו "חברת מופת" או "ברוח הנביאים", נשמעים היום כמו בדיחה פומפוזית, בפרט כשהם מושמעים בקונטקסט "ציוני" (למשל בקפולן 2023). המושג "ציונות" אינו רלוונטי מחוץ לקונטקסט ההיסטורי שלו, ובמציאות העכשווית הוא רק סמרטוט לקישוט. מותר לנו סוף־סוף לחלום על ריפוי ושפיות, לא כי אנחנו ציונים או לא ציונים, אלא כי אנחנו חיים כאן וזה מה שיש.

היחסים שלי עם העובדה החותכת שאין לנו לאן ללכת הם ממשיים ואינטימיים מכדי להפוך אותם לדיון תיאורטי. וכך גם חשבון הנפש עם

הבית המתפורר. אני לא יכולה להתנכר, למשל, לשפה העברית החילונית, שהצמיחה פה תרבות ורוח, או לכל הדברים שקושרים אותי לכאן. ומצד שני האשמה והבושה הן צל ממשי בחיי היומיום שלי, מאז שעמדתי על דעתי, ובוודאי היום, כשכל כך הרבה הרג, נישול וביזה נעשים בשמי.

2

מן הסתם, בשביל תנועת הווק במערב, הדיון על הציונות הוא תיאורטי עד כדי ריחוף בעולמות אחרים. לווקיז אין תוכנית ריאלית כלשהי מלבד הסלוגן העמום "מהנהר לים". כשהם שואלים "האם אתה ציוני" הם בעצם שואלים, ברוח תנועת הביטול, "האם אתה מאמין שישראל צריכה להתקיים מלכתחילה". לעתים זה מלווה בהצהרות כמו "היהודים צריכים לחזור למקומות שמהם הם באו". כל זה נחמד כשעשוע בהיסטוריה חלופית, אבל לא כל כך רציני, כי אי אפשר להעלים מדינה מהמפה כמו שמבטלים סלב פדופיל. ייתכן שישראל היא טעות היסטורית קולוסאלית, אבל בכל זאת חיים בה היום מיליוני יהודים, שאין להם מקום אחר ללכת אליו. והיהודים האלה הם אנחנו, גם אם חלקנו מרגישים בשנים האחרונות כמו פליטים בארצנו מרוב בושה.

ישראל הרוויחה ביושר את מעמדה כמדינה מצורעת. אבל כמי שחיה פה אני יודעת, שהשעשוע בהיסטוריה חלופית הוא מסוכן. הוא ניצחון למחררי המלחמה, ובפרט למחררים הכהניסטים שחטפו את המדינה.

כי הרי גם הפונדמנטליסטים היהודים לא מכירים במה שיש, מטעמם שלהם — מבחינתם חלום המדינה רחוק מלהיות מוגשם, ושום מדינה לא מספיקה להם. גם להם יש היסטוריה חלופית — בדמיונם, אלוהים נתן מדינה ליהודים (כמובן רק ליהודים) ולא האו"ם ב-1948. זה טיבו האידיאולוגי של הכהניזם, ולכן "חמאס הוא נכס" — כל עוד נמשכת מלחמת הנצח אין פשרות, ולא הסכמים או סיכוי לחיים משותפים.

3

לישראלי הממוצע קל להאשים את תנועת הווק באנטישמיות. אבל מהשיטוט ברחבי השיח הווקי מתקבל הרושם שלא אנטישמיות היא הבעיה, אלא תכונות פרוזאיות יותר, כמו עצלות אינטלקטואלית וסתם שרלטנות. למעשה גם הדאגה של הווקיז לעם הפלסטיני לא תמיד נראית רצינית. ברור שהם לא מבינים, למשל, מה ההבדל בין חמאס לרשות הפלסטינית; וכשהם יושבים להם במערב הבורגני וצועקים "אינתיפאדה", הם לא שולחים את עצמם למשימות התאבדות, אלא את הילדים הפלסטינים המיואשים שאין להם מה להפסיד.

החלק הקצת משעשע הוא שתנועת הווק מתנהגת כמו קלישאה קולוניאליסטית לבנה, שהכל משחק בשבילה. ולעתים היא אף נסחפת, בלי דעת, אחרי אוריינטליזם — חפשו בטיקטוק מפגינים רוקדים עם דרבוקות ואוכלים כנאפה. אבל החלק העצוב הוא חוסר העניין של הווק ללמוד משהו על הסכסוך שהיא כל כך מעורבת בו. למשל מהו הים ומהו הנהר, מה ההבדל בין עזה לגדה, או באילו נסיבות הוקמה רשמית מדינת ישראל — אגב, בעידוד המערב, שלא רצה לקלוט אליו את הפליטים היהודים אחרי השואה.

4

תנועת הווק נולדה בחזית של תרבות הביטול. לכן מהיוולדה גילתה חיבה לשיפוץ ההיסטוריה בדיעבד. זה התבטא באמריקה לפני כעשור, בפולמוסי הענק סביב ספרות הילדים, למשל כשהווקיז צינזרו את המילה "ניגר" מ"האקלברי פיין" של טוויין. וזה מתבטא היום בסדרות טלוויזיה אופנתיות ברוח הווק, למשל להיט הנטפליקס "ברידג'רטון" שמתיימר להיות "תקופתי", אבל ליהקו בו אישה שחורה לתפקיד מלכת אנגליה. זוהי דרכה האופיינית של תנועת הווק להכחיש את העוולות ההיסטוריות במקום לרפא אותן. כך גם הניסיונות להמציא היסטוריה חלופית למזרח התיכון (שבה אין ישראל או להבדיל, שבה "ישו היה פלסטיני") הם רק בחישה גסה בפצע הפעור.

זה בסך הכל פואטי, שדרכה של תנועת הווק מצטלבת עם דרכם של הפונדמנטליסטים המשיחיים. ואי אפשר לפטור את זה רק בהשפעות "התעמולה האיסלאמיסטית הממומנת על ידי קטאר". כי האנכרוניזם

שלה הוא עניין סימפטומטי וכרוני. מטבעה, כתנועה הבת של פוליטיקת הזהויות, הווק היא מוטציה רגרסיבית למרות הצטעצעותה כפרוגרסיבית, ותמיד העדיפה את הבחישה בעבר על פני ריפוי או מבט קדימה. בין היתר כי זה הדלק שלה — הכלכלה הזהותנית הפכה את הפצע להון תרבותי ופוליטי יקר.

בפועל, התנועה הזהותנית נטשה מראש את המאבק נגד האוליגרכיה ונגד משטרים רצחניים — פשוט כי היא פוררה את השמאל ואת הסולידריות בין הקבוצות המוחלשות. ראינו את זה גם כאן בישראל, כשהמאבק המזרחי הפך לחמור המקושט של מפלגת השלטון הביביסטית. ראינו את זה גם בתנועת מיטו, שהידרדרה למלחמת המינים ושיחקה לידיו של השוביניזם הטראמפיסטי באמריקה.

באופן דומה, תנועת הווק משחקת עכשיו לידי הפונדמנטליסטים מכל הצדדים של המזרח התיכון. לכן לשמאל הישראלי אין סיבה להיסחף אחרי הקפריזות שלה, ובפרט אין חובה להשיב על השאלה המכשילה "האם אתה ציוני" או "לא ציוני". האמת היא שעכשיו מאוחר מדי להיות "ציוני", לכן מאוחר מדי להיות "לא ציוני". כל האנכרוניזם הזה צר מדי למציאות העכשווית. והשאלה שבסופו של דבר כל הישראלים יצטרכו לשאול היא איך חיים פה ביחד, ערבים ויהודים. אלא אם המערב מתכוון להזמין אותנו היהודים להתיישב באירופה ובאמריקה. חלקנו נשמח לבוא.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ